Ч. 284 (12.650). Львів, середа 24. грудня 1930. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

В обороні прав народу.

Промова посла Михайла Галущинського на пленарному засіданні сойму в дні 16. грудня 1930 р.

Висока Палато!

Прийнятим парляментарним звичаєм та одночасно з найглибшого почуття обовязку, як посли і члени Українського Народу забираємо у бюджетовій дебаті голос з цієї високої трибуни. Парляментарний звичай наказує уважати цю трибуну до деякого ступня місцем до складання заяв та зясовування настроїв; тому хочемо бути правдивими і справедливими речниками мас українських виборців та принести нашому народові сильну віру та додати потрібну заохоту для щоденної боротьби не лише за особисте істнування, але передовсім за істнування цілого нашого народу.

Коли 11 чи 9 літ тому поборено наші визвольницькі змагання і збройною силою, всупереч засаді самовизначення народів, прилучено до польської держави простори краю з безоглядною більшістю українського населення, ті землі представляли собою образ післявоєнної руїни, яку трудно було найти денебудь на іншому клаптику світа. Стверджуємо, що ми двигнулися з тієї руїни, відбудували знищені домівки, заорали поля, покриті залізом і трупами, та відбудували всілякі форми культурного, освітнього й господарського життя нашого власними своїми силами, завдяки історичному привязанню українського населення до рідної землі та завдяки незломній силі й енергії українського народу. Власними силами, позбавлені всілякої помочі від держави, ми відбудували і розбудували українське господарське життя, поглиблюючи освітню і культурну працю через сітку українських приватних шкіл, „Просвіт“ та інших культурно-освітніх і господарських товариств, утримуваних виключно власними силами українського населення при одночасному виконуванні всіх обовязків громадян. За цілий час істнування відродженої польської держави не було ні одного періоду, в якому держава йшла би на руку тим здоровим і творчим змаганням українського населення, а те, що ми збудували, осягнули виключно власною працею і власними силами.

Не буду вдаватися у подробиці зясування позитивного чи неґативного відношення тих, що правлять державою, до тих, що ними правлять, але мушу ствердити принципіяльно, що обовязком відповідних кол є зробити все, щоби у взаємному відношенні заспокоїти потреби населення на даному просторі. В кожному разі уряд, предкладаючи бюджет, відкликується до дуже високого обовязку громадян, однак відкликуючися до нього мусить мати на увазі рівночасно заспокоєння прав того населення і його потреб. В противному випадку виконування деяких обовязків буде переважно примусом, а майже ніколи висловом обовязку, який випливає з власної творчости для себе і для інших. Та скаля розуміння обовязку буде залежати від того, як речник державної ідеї сформулує своє відношення до громадян, яких не вяже з державою спочування спільної національности.

І ось в часі поміж 3-ім і нинішнім 4-тим польським соймом зайшли події, які глибоко потрясли цілим українським народом, відбиваючися голосним відгуком на цілому світі та викликуючи відгомін у кожному українському серцю, де воно лише бється.

Під претекстом боротьби з актами саботажів, ведених законспірованими одиницями або організаціями, не зважаючи на відсепарування себе від тієї акції трьома провідними українськими партіями і поширюючи дуже багато тих випадків на автентство українських рук, хоча майже негайно стало ясно і безсумнівно, що були там діяльні інші чинники й інші мотиви, уряд кинув на українські села військові і поліційні карні експедиції, які в нечуваний в новочасних часах спосіб знущалися над невинною, безборонною людністю, нищучи її фізично і психічно, та руйнуючи її людську гідність та матеріяльний і духовий дорібок цілих українських поколінь, у спосіб, який звиклося пятнувати якнайгострішим іменем. Упало слово „пацифікація“, витискаючи своїм змістом і формою переведення незмите на цілій акції пятно нечуваного насильства, додаючи до траґічної історії мартирольоґії нашого народу нову криваву сторінку.

Ми приготовані на те, що оборонці пацифікації і приноровлюваних метод будуть шукати мотивів оправдання потреби пациф. і метод. З певністю буде мова про переборщення подробиць, будемо напевне чути голоси, заперечуючі факти, які заістнували в часі пацифікації. Однак коли поглянемо на пацифікацію, як на одно звено в цілому ряді розпорядків протягом літ, почавши від 1919 року, можемо це тільки так розуміти, що маємо до діла з одною провідною думкою, якої зміст висловлюється у тенденції зачинити цілому народові шляхи до життя, припинити правильне круження крови, заперти йому віддих, заборонити всі потреби, необхідні для життєвого розвитку орґанізму.

Протягом цілого ряду літ, головнож у двох останніх каденціях, Український Клюб вказував на важке положення українського народу, зголошував відповідні внески, висказував свої домагання і жадав взяти під увагу його справедливі політичні, культурні й господарські потреби. Але все воно було лише голосом вопіючого на пустині. І тому мусимо якнайрішучіше піднести голос проти всього того, що діється з українським народом у Польщі. Український нарід не є трактований, як рівнорядний громадянин у відношенні до держави. Вимоги, які ставиться до народу, не найшли ніколи відповідного вислову в його правах. Український нарід у польській державі є тільки предметом призначеним до того, щоби слухати й служити, може й до того, щоби його визискувати і щоби він творив почву, на якій має розвиватися сила держави, зрозумілої як держава національна, а не держава, в якій живуть поруч себе різні національности.

Не можемо також поминути мовчанкою справи політичних переслідувань, що висловлюються у сотках і сотках політичних арештувань, в притримуванню у поліційних і судових вязницях без річевої підстави та серед невисказаних прикрощів вязнів. Зокрема не можемо перейти до денного порядку над арештуванням умандатованих представників українського народу, що живе в межах Польщі.

Навязуючи до становища української репрезентації у попередніх соймах, будемо і на цій трибуні стояти на сторожі прав й гідности нашого народу.

Не зважаючи на небувалі репресії підчас виборів; не зважаючи на примінення усіх можливих засобів, що утруднили нам виборчу акцію і мали на увазі стероризувати наше населення, та не зважаючи на зменшення числа нашого представництва в обох законодатних палатах, — ми вийшли з тих виборів оборонною рукою. Число відданих голосів на нашу виборчу листу дає нам, українським послам, прозорий образ довіря і віри в неспожиті сили народу. Тому не розпука й зневіра будуть нашими дорадниками, лише угрунтована на свідомости, незломности й неспожитій силі українського народу творча і будуюча наша праця. Вона буде нашою провідною думкою.

Білий крук.

Стаття А. Бохенського в краківському „Часі“ про українське питання в Польщі.

Білим круком звемо на горизонті польської публіцистики статтю на тему українського питання в Польщі, яку приніс краківський консерватівний і просанаційний щоденник „Час“ на передовому місці у числі з дати 18. грудня 1930 р. Автором статті є п. Олександер Бохенський, якого теж треба вважати білим круком серед польських політиків і публіцистів. П. Олександер Бохенський забирав у цих справах уже нераз прилюдний голос. Писав він свої статті на українські теми, чи точніше на теми українсько-польських взаємин у Польщі і на сторінках виленського монархічного „Слова“ і на сторінках санаційного „Курера Виленського“ і навіть зачіпив був раз чи два об стовпці львівської „Ґазети Поранної“, але ще ніколи не підійшов до тієї справи так, як саме у названій статті „Часу“, бо поставив її так, як досі ні один польський політичний діяч або публіцист

З уваги на те, що в нас часто підпадають конфіскаті передруки з польської преси, особливож ті, що відносяться до українських справ, ми цим разом не будемо цитувати названої статті за „Часом“ тільки зарепродукуємо з неї те, що передрукувала львівська „Хвиля“ з дати 20. грудня ц. р., і що в ній конфіскаті не підпало.

„Щоби зрозуміти — читаємо там — чому пересічний українець, хоч добре здає собі справу з фантастичности сепаратизму, є всеж таки ворогом Польщі, перенесімся на хвилину в його положення. Приймім, що Сх. Галичина є під панування України і що поляки мають такі самі права, які мають нині українці. Таж край на схід від Сяну має більше-менше 50 відсотків (?) українського населення, може навіть більше. Отже приймім, що повітова самоуправа є призначувана урядом і поляки з неї фактич-

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 15. grudnia 1930 r.
Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie
konfiskaty Nr. 274 czasopisma „Diło“ z daty Lwów dnia
10 grudnia 1930 r. do Syg. VI. I. Pr. 421/30 na posiedze-
niu niejawnem w dniu 10. grudnia 1930 r. po wysłuchaniu
zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postana-
wia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 9.
grudnia 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we
Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Diło“ Nr. 274 z daty
Lwów dnia 10 grudnia 1930 r. zawierającego: I. 1) w arty-
kule pt. „Hodi mowczaty“ w ustępie od słów „W naj-
błyżczomu“ do końca artykułu, 2) w artykule pt. „Rewizji
i areszstuwannia“ w ustępie od słów „Pry sojmowych“ do
słów „wypuszczeno“, 3) w artykule pt. „Dopysy“ w całości
znamiona występku z § 300 uk., zarządzić zniszczenie
całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz
dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Za-
razem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego cza-
sopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie
w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewy-
konanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa
przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex
1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł.
Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej
artykułów ma na celu pod 1) pobudzić do oporu i nie-
posłuszeństwa przeciw zarządzeniom władz szkolnych
w sprawach personalnych nauczycieli narodowości ruskiej,
pod 2) § 3 fałszywemi twierdzeniami i przekręceniami
faktów poniżyć w powadze czynności władz administra-
cyjnych w zakresie przeprowadzenia wyborów, co odpo-
wiada znamionom występku z § 300 uk. Według §§
487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem
powyższe postanowienie uzasadnione.
Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Cipanowicz
starszy sekretarz

но усунені. Всі вищі адміністративні становища заняті українцями. В адміністраційних урядах польська мова заборонена. Польських шкіл є 700, українських 2300, польських семинарій 3, українських 36; гімназій так само. Щоби вчитись у рідній мові треба еміґрувати до Праги або до Харкова. На державних будинках і т. п. виключно українські написи. Герби і польські краски заборонені. За польські гимни гімназисти сидять у тюрмі. За богослуження за поляглих у боротьбі з українцями поляків, карається. Щож поляки на те, чи палять спирти українські? З певністю ні. Але також не голосять urbi et orbi льояльности для України і чекають тільки відповідної коньюнктури, щоби позбутися такого приємного режиму. Тут є істота проблеми. Не вистарчить нам, щоби українці не кидали бомб на кожні Східні Торги. Треба, щоби українська маса була дійсно льояльною. А в теперішних умовинах це виключене".

„Часто в нас неґується такий стан річей, попадаючи в ілюзію, немов би то меншости тішилися фантастичними свободами, яких не мають деінде. Говориться навіть, що польський уряд підтримує українців та гнобить польськість у Сх. Галичині. Цих відсилаємо для теоретичних студій до польського Статистичного Річника, а на практичні до першого ліпшого старостава. Вистане поїхати до Карльсбаду, щоби побачити як інакше поступили чехи з німцями. Одначе богато політиків знає стан справи у нас, а всеж його боронить. А богато знає його, в засаді осуджує, але годиться на нього в практиці, побоюючись, що якінебудь концесії тільки погіршать ситуацію і скріплять українську ірриденту.

„Народово-демократичний табор, а також прочідлом ББ, що походить зі Сх. Галичини, пропагував і пропагує явно національну асиміляцію українців при допомозі обмеження до мінімум їх прав. На дні тієї програми є, оскільки мова про народову демократію, зневажлива і небезпечна думка, що в межах Польщі можуть жити тільки поляки. Нині ця доктрина проявляється нехітю до українців, але не так давно унаглядніювалася як напрямна Дмовського, що оставляла окраїни („креси") для Росії". Історично беручи, досвід (якого ми сами були предметом), учить, що державна асиміляція при допомозі наділення меншости широкими політичними і культурними свободами дає кращі наслідки від національної асиміляції, веденої силою. А наша географічна ситуація є така, що для збереження незалежного істнування мусимо ослабити одного з двох могутних сусідів. Тому, що Росія надається краще до того, тому мусимо реґулювати наші відносини з українцями так, щоби не ослабити українців у Росії. Внутрішня єдність Польщі, єдність, що не дасться може осягнути ніколи, а коли так — то шляхом великих зусиль, не зрівноважить ніяким чином втрат, які ми потерпілиб у випадку занепаду української проблеми в Росії".

„Наша теза така, що польонізація не потрібна, щоби собі запевнити спокій і льояльність Сх. Галичини. Радше належить думати, що українці займуть прихильне до Польщі становище, якщо отримають мінімум політичних і культурних свобід. Доказує це не тільки кількакратний історичний досвід, але й психольоґія українського руху, який у пересічного українця зовсім не є сепаратизмом; тільки бунтом проти режиму, в якім не може жити".

„А якщо польонізація не потрібна, то чи можлива? І це ні. Польонізація українців при тім високім стані національного освідомлення, в якім вони тепер находяться, вже неможлива. Інакше на Поліссі. Там енерґійна польонізація може дати деякі висліди. У Сх. Галичині на це вже за пізно. Треба вибирати між гнобленням української справи і порозумінням обох народів.

„Отже мусимо створити велику і вичерпуючу програму розвязання української справи в межах Польщі. В першу чергу мусить іти реформа самоврядування. Розпаношена від 10-ти літ демократія впоїла в нас так далеко переконання про конечність супремації більшости над меншістю, що унеможливила теоретично розвязання проблеми самоуправи в мішанім краю. Аби до неї приступити, мусимо відкинути всі пересуди. Сроковський пропонує окремі національні громади. Борковський є за виключенням частини Люблинщини, аби збільшити польський елемент. Якщо відкинемо супремацію більшости, то така розвязка не буде потрібна. Може її дати система національних курій, з рівною скількістю мандатів, без огляду на скількість голосуючих. Всяка інша розвязка далаб тільки супремацію українців і змогу гнобити польський елемент або навпаки".

„При теперішньому напруженні трудно думати, аби якийнебудь сойм піднявся такої непопулярної реформи. Тому, поки до цього прийде, мусить вестися праця над самим польським громадянством, щоб його до того підготовити, на те, щоби пізнати таких близьких, а одначе таких далеких українців. А передовсім треба устійнити ясно, чи українська справа істнує і в чому її суть. Щойно тоді буде можна засісти до конференції круглого стола".

Перечитуючи повищі стрічки не треба ні на хвилину забувати, що їх пише поляк-патріот, від якого годі вимагати абсолютної обєктивности в такій складній справі. Автор цитованої статті, здаючи собі докладно справу з траґізму положення, всеж не має нині відваги запроєктувати повної програми на розвязку цієї проблеми, але вже сам факт, що він поставив і насвітлив наболілу справу так, як це вгорі бачимо, ставить його в доброму світлі та наказує нам віднестись з гідною повагою та респектом до його міркувань. Бо не треба забувати, що він всеж мав відвагу підійти так до справи в часі, коли звірячий шовінізм та якась несамовита українофобія святкує серед його суспільности правдиві тріюмфи.

Польща і Німеччина.

На марґінесі смерти нім. посла у Варшаві Ульриха Раушера.

Повідомляючи про смерть німецького посла у Варшаві Ульриха Раушера (помер нежданно, у 46-ім році життя, на гостре запалення горла і легенів) один із німецьких часописів назвав її „символічною": це, мовляв, не Раушер помер, а зійшли зі світа спроби непорозуміння між Німеччиною і Польщею. У цій площині смерть Раушера набірає справді поважного політичного значіння, яке має завсіди прощання зі світом політика, з котрого іменем маркантно вяжеться якась політична програма. Очевидно, коли цей політик є ще й визначною індивідуальністю, тоді його втрата розростається до розмірів проблеми політичного дня. Покійний посол Раушер такою визначною індивідуальністю, якої не можна би заступити ніяким іншим кандидатом, безумовно не був; але був найбільш маркантним представником одного політичного курсу і займав високо експоноване становище.

Ульрих Раушер, колишній журналіст, по партійній приналежности соціялдемократ, був отвертим прихильником німецько-польського порозуміння на засаді територіяльного „status quo" і цей свій погляд Раушер надзвичайно вперто і послідовно проводив у своїй діяльності заступника німецької держави у Варшаві. У німецькій публичній опінії, щораз більше опанованій радикальними настроями, а у відношенні до свого східного сусіда завжди дуже неприхильній, політика Раушера мало мала прихильників. А проте в урядових колах, з окрема у німецькому міністерстві закордонних справ, його позиція була, видно, дуже сильна, бо він займав своє становище у Варшаві без перерви від 1922 року. Весь час того довгого періоду старався всіми силами злагіднити польсько-німецькі взаємини та дбайливо оминав усе, що посередньо чи безпосередньо могло ті взаємини загострити. Політичне зближення гадав осягнути шляхом порозуміння господарського. Тому найбільше енерґії присвятив польсько-німецьким торговельним переговорам. Коли відкликано з нім. делеґації мін. Гермеса, експонента нім. аґрарників, ворожих торгов. порозумінню з Польщею, Раушер обняв провід німецької торговельної делеґації і дійсно довів до підписання торговельної умови. Але ця умова — як відомо — до нині не є ратифікована польським соймом.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" з дня 24 грудня 1930

АЛЬФОНС ДОДЕ. 86)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

З цією романтичною матроною флейтистові час не минав надурно; за третіми сходинами пахло між ними вже шлюбом і почалися балачки про те, якби то добре було за її ощадности відчинити аптику. Молодий вітроуз заходив так часто за новинами про здоровля, щоби не приспати цих гарних проектів.

А панна Перрот? Про неї чомусь не згадують! Чи нема її в цьому домі, чи як?! Чому ні — є, але від часу, як небезпека у недужого минула, вона не входить майже до його кімнати. А коли ввійде, то хіба перейде через неї, щоби провести сліпу до стола. А до Маціцького і словом не обізветься...

Ах! як давно минув той час червоної рожі, час, коли „чорні очі" замість сказати: „Кохаю тебе" відчинилися як оксамитні чаші квітів! Виздоровленець лежить у ліжку і згадує ту неповернену щасливу добу. Він бачить ясно, що „вона" його вже не кохає, утікає від нього, відчуває до нього відразу... Та він сам собі винен і не має права нарікати. А проте якто було добре серед такого горя та смутку мати трохи кохання, що огрівало серце! як добре було виплакатися на дружнім рамені! „Нічого не вдієш! лиха не направиш — каже собі бідний хлопчисько — не думаймо про це! досить цих мрій! Мені не залежить уже на тім, щоби бути щасливим, а щоби виконати свій обовязок... Завтра порозмовляю з Перротом".

І справді на другий день, коли Перрот переходив через кімнату навшпиньки, щоби зійти до крамниці, Маціцький, що від досвітка виглядав його зпоза своїх завісок, покликав його тихцем:

— Пане Перрот!

Перрот підходить до ліжка, а тоді він дуже зворушений, спустивши очі каже:

— Добрий пане Перрот! тому, що я вже виздоровлюю, мушу порозмовляти з вами поважно. Не буду дякувати вам за те, що ви зробили для моєї мами та для мене...

Перрот перебиває йому обривисто:

— Про це ні слова, пане Даниле. Я зробив те, що повинен. Така була моя умова з вашим братом.

— Я знаю! і знаю, що ви в цій справі завсіди маєте ту саму відповідь... Та саме тому я рішив порозмовляти з вами на цю тему. Коли звертаюся до вас, то знову з проханням зробити мені одну ласку. Ваш послужник у крамниці покине вас незабаром, чи схочете мене взяти на його місце? Стрівайте! Дозвольте мені сказати до кінця... Знаю, що після такої ганебної поведінки, як моя, я не маю більше права показуватися в цьому домі. Є тут одна особа, яка прикро відчуває саму мою присутність і яка не може дивитися на мене... і зовсім справедливо!... Але якби я зробив так, щоби мене тут не бачили ніколи, коли я зобовяжуся ніколи не приходити сюди нагору і сидіти завсіди в крамниці, коли належатиму до вашого дому тільки формально, наче ланцюговий пес, що не має права входити до помешкання, чи на таких умовах ви могли би мене прийняти?

Перрот має велику охоту взяти в свої великі долоні кучеряву голову Маціцького і поцілувати її, але володіє собою та відповідає спокійно:

— Гм! слухайте, пане Даниле! заки вам відповім, мушу порозумітися зі своєю малою... Щодо мене, то приймаю вашу пропозицію, але не знаю ще, як моя мала... Щож! побачимо. Вона мабуть уже встала... Каміле!

Каміля, ранішня бжілка, вже підливає свої червоні рожі в сальоні. Вбігає в пенюарі, з волоссям закрученим уверх, бадьора та свіжа, аж пахне квітами.

— Слухай, мала... пан Данило хоче вступити до нашої крамниці на послужника... але лякається, що його вид буде для тебе занадто прикрий...

— Занадто прикрий? — питає Каміля і вся міниться.

Більше не каже нічого, але чорні очі докінчують речення за неї. Чорні очі виринають перед Маціцьким глибокі як ніч, блискучі як зорі з окликом: „кохаємо!" з таким поривом і огнем, що серце недужого горить.

Перрот усміхається під носом:

— Г-г-м! мусите самі вже порозумітися щодо цього... бачу, що тут є якесь непорозуміння.

Підходить до вікна і барабанить по шибці якусь гірську арію. А коли вже на його думку молоді мали час порозумітися якслід — Боже! вони ледве мали час перекинутися трьома словами! — підходить до них, приглядається їм і питає:

— Но якже там?

— Ах! пане Перрот!— відповідає Маціцький — Каміля така сама добра як ви і вибачає мені!

(Докінчення буде.)

в польсько-німецькі відносини у сумі 8-милітніх заходів Раушера не тільки не злагідніли, але значно загострились: нема мабуть на світі двох держав, яких преса писала би взаємно про себе в тому тоні, що польська і німецька!

Актуальний політичний момент у смерті Раушера такий, що ось виринає справа його наслідника. Коли цим наслідником буде знову однодумець покійного посла, член лівих німецьких угрупувань, тоді воно буде означати побіду „льокарнізму" з очевидним відсуненням у сферу далекої будуччини реалізації теоретично застереженого в льокарненському пакті справи ревізії східних нім. границь „мирним шляхом". В противному випадку, з приїздом до Варшави одного з противників „політики виконування договорів" — почнеться новий зворот у німецько-польських відносинах, зворот до отвертих і поважних конфліктів.

Саме завдяки цій надзвичайно поважній проблемі смерть Раушера викликала богато шуму в польській і закордонній пресі. Ця подія сильно підштовхнула вперед польсько-німецький конфлікт до розвязки — в ту чи іншу сторону, в той чи інший спосіб. Дивним збігом обставин ця подія зійшлася з моментом виїзду за кордон маршала Пілсудського, якого подорож не є чейже звязана лише з оглядами на здоровля, лише безумовно має характер політичний: перевести за кордоном ріжні розмови й підготовити ними ґрунт під далекосяглі рішення. Найболючіше і найбільш актуальне питання польської закордонної політики: питання польсько-німецьких взаємин, є настільки тісно звязане з цілим Сходом Европи, що все, що цього питання безпосередньо чи посередньо торкається, мусить і нас у найвищій мірі цікавити. Це є теж оправданням тих уваг, присвячених на маргінесі смерти Ульриха Раушера.

——о——

Присуд у процесі б. сенатора о. Татомира.

У доповненні до вчорашньої замітки про присуд у процесі б. сенатора о. Ю. Татомира, подаємо до відома наших читачів, що о. Юл. Татомир був обвинувачений у злочині головної зради (з § 58 к. з.), забурення публ. спокою, а крім того у цілому ряді інших дрібних переступств із закону про збори, а далі за вмішування до урядування офіціяльних осіб, за образу поліційних функціонарів і т. д. Суд присяглих 12 голосами звільнив обвинуваченого від закиду державної зради, а 11 і 10 голосами від закидів забурення публичного спокою з § 65 к. з. Натомість потвердив деякі інші питання, на основі чого б. сенатора о. Юліяна Татомира визнано винним у провинах з §§ 279, 283, 300 і 302 к. з. У звязку з таким вердиктом лави судців присяглих трибунал засудив обвинуваченого за провини з названих параграфів на 6 (ШІСТЬ) МІСЯЦІВ арешту з почисленням слідчої тюрми і з відложенням решти кари на 5 літ. — При тім слід зазначити, що є це за названі провини найвищий вимір кари. А тому незвичайно дивним є комунікат ПАТ-ої про те, що, мовляв, при вимірі кари суд взяв на увагу всякі злагіднюючі для обвинуваченого обставини та й відповідно до того пристосував до нього „лагідний" вимір кари.

Помер д-р Ст. Томашівський.

В останній хвилі довідуємося, що дня 21. грудня помер у Кракові професор д-р Степан Томашівський при операції на жовчеве каміння. Покійний родився 1875 року. В. Й. П.!

ОСТАННІ ВІСТИ

СЛІДСТВО В СПРАВІ БЕРЕСТЯ.

Зачувати, що інтерпеляцією про Берестя і ролею старшин, поданих в інтерпеляції Центроліву, зацікавився шеф військової служби справедливости ген. Давец. Заг. надзір над слідством віддадуть прокураторові при військовім окружнім суді у Варшаві підполк. д-рові Зелінському.

ВИЇХАЛИ ЗА КОРДОН...

„Вечур Варшавскі" повідомляє, що старшини, яких назвища подано в інтерпеляції, а саме: командант берестейської твердині Костек-Бернацький, підполк. Ришанек, майор Ґорчинський, кап. Майта та кап. Кендзерський одержали відпочинкову відпустку. Костек-Бернацький виїхав до Бад Навгайм, підполк. Ришанек до Рів'єри а кап. Кендзерський у Париж.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ ПИСЬМЕННИКА А. СЛОНІМСЬКОГО.

Акція для зредаґування отвертого листа-протесту в справі подій у Бересті н. Б. не вдалася, бо два визначні письменники Вацл. Серошевський та Юл. Каден-Бандровський відмовилися приступити до тієї акції.

„Роботнік" помістив отвертого листа письменника Ант. Слонімського до Серошевського та Каден-Бандровського. В листі Слонімський каже, що громадянство може затрівожитися тим, що польські письменники мовчать у жахливій справі Берестя, тісамі письменники, що вставлялися за дітьми в Студзєнці та за комуністичними вязнями. Він не вірив у те, що люди говорили про Берестя. Надужили його довіря, обманули, як неодного в Польщі, хто мав право вірити, що такі злочини в нормальних часах, не підчас війни чи революції, можуть статися. Серошевський і Каден-Бандровський, як письменники, що мають довіря уряду, повинні були підписатися на протесті. Протест без їх підписів був би протестом опозиційних письменників.

ПРОФ. ЗДЗЄХОВСЬКИЙ ДО ПРОФЕСОРІВ КРАКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

З Вильна повідомляють, що професор університету ім. Баторія Маріян Здзєховський (якого кандидатуру на президента Польщі запропонував був Пілсудський) вислав листа до професорів краківського університету, в якім заявляє, що прилучується до відомого листа в справі Берестя.

КОРФАНТИ НА ВОЛІ.

Дня 20. грудня випустили на волю з мокотівської тюрми посла шлеського сойму й сенатора Корфантого, який сидів у тій тюрмі після того, як його перевезли з Берестя н. Б.

ПРЕЗИДЕНТОВІ ВКРАЛИ ВАЛІЗИ.

Президентові Польщі, як їхав до Спали, вкрали на варшавськім двірці дві валізи багажу.

МАЙОР КУБАЛЯ НА ВОЛІ.

Дня 20. грудня прокуратор Хіровський, який веде слідство проти майора Кубалі, постановив випустити майора Кубалю на волю. Слідство ведуть далі. Прокуратор окр. суду у Варшаві полк. Зелінський сказав, що майор Кубаля обвинувачений в несубординаці, а справа не має політичної основи.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ НА МАЙДЕРІ.

Дня 21. грудня марш. Пілсудський відїхав із Лісабони кораблем „Анголя" до Фунчалю на Мадейрі. Дня 22. грудня приїхав Пілсудський до Фунчалю.

НАСЛІДНИК ПОС. РАУШЕРА.

Найповажнішим кандидатом на становище німецького посла у Варшаві є ґенеральний консуль, що тепер урядує в Катовицях. „Берл. Берзенкурір" повідомляє, що наслідником Раушера буде тайний радник Мольтке, управитель сх. виділу при мін-стві закорд. справ Німеччини.

АРЕШТУВАЛИ ЧУРУ КАП. МАКОГОНА.

У Глубочку Великім (пов. Золочів) поліція арештувала Василя Дрещака, англійського горожанина, чуру капітана анґлійської маринарки Макогона. Дрещака передали судовій владі в Тернополі. (Капітан Макогін, як відомо приїхав був із Деєм до Галичини, який бажав відвідати спацифіковані околиці. Тоді то були арештували Дея).

АРЕШТУВАННЯ.

Дня 11. грудня арештували в **Бобереці** (пов. Турка к. Стр.) господарів Миколу Проня та Мих. Басараба. Їх випустили на волю за 24 год. після того, як їх переслухав слідчий суддя. — Дня 15. грудня привезли до турчанського арешту Феця Дороша з **Турочок**. — Від пятьох тижнів сидить у турчанськім арешті член Пов. Народнього Комітету з **Волосянки Малої** Іван Лутчак.

РОЗВЯЗАННЯ ГР. РАДИ.

У **Волчім** (пов. Турка н. Стр.), яке дало 633 голоси на 11-ку, староство розвязало громадську раду та настановило комісарем Михайла Пухира, голову УНС-а на турчанський повіт.

СКАЖЕНИЙ СОБАКА.

У Білобожниці (пов. Чортків) собака о. Льва Воробкевича покусав о. В., його жінку та наймичку. Покусаних відвезли до шпиталю в Чорткові. На приказ пов. ветеринарійного лікаря повбивали всіх собак і котів у господарстві о. Воробкевича, а також собаки в сусідніх господарствах Берната та Шуби.

ПОМЕРЛА ДОЧКА, А ЗА НЕЮ БАТЬКО.

19-літня студентка львівського університету Долежалівна захоріла по дорозі, як їхала на свята до батьків у Станиславові. Батько її, урядовець Фонду Безробіття, на вістку про недугу дочки виїхав із жінкою до Ходорова та застали вже дочку неживу. З жалю батько помер на апоплексію серця. Нещаслива мати привезла у Станиславів тіла дочки й чоловіка.

ВБИВ ІЗ ЗНАЙДЕНОГО КРІСА.

16-літній Микола Зорик із Мужилова (пов. Підгайці) найшов у лісі втятий кріс. Він попровадив туди свого товариша Мих. Бачинського та показував йому кріс. Підчас того кріс вистрілив і поранив смертельно Бачинського

СМЕРТЬ У СИРІТСЬКОМУ ЗАХИСТІ.

До сирітського захисту ім. св. Казимира у Львові при вул. Кляшторній впросилися на ніч два парубки з Давидович, Роздайбіда та Свобода. Вони замкнулися на ключ, напалили в печі та заткали піч. Рано найшли Свободу вже неживого, а Роздайбіду відвезли до шпиталю.

ЗАВОРУШЕННЯ У БЕРЛІНІ.

У суботу вечором у Берліні в дільниці Моабіт зібралася юрба перед базарними галями. Кричали: „Голод! Голод!" та домагалися харчів. Стероризовані купці роздавали манїфестантам харчі. Ще заки прийшла поліція юрба кинулася на один склад і стала грабити. Часть стрaгaнів ограбили зовсім. Також заворушення були і при Фрідріхштрасе. Поліції вдалося розігнати маніфестантів.

БОЛГАРСЬКІ РІЛЬНІ РОБІТНИКИ ДЛЯ ФРАНЦІЇ.

Французький уряд предложив болгарському урядові заключити конвенцію про допущення до Франції на весну 1931 р. рільних болгарських робітників.

ЗАТОНУЛО 43 ЛЮДЕЙ.

Фінляндський корабель „Оберон" зударився з фінляндським кораблем „Авреус" і затонув до трьох хвиль. До катастрофи прийшло біля Лякре Тріндель наслідком густої мряки. На чердаку „Оберона" було 60 людей залоги і 19 подорожніх. 43 людей потонуло. „Авреус" тяжко ушкоджений і йому грозить затонення.

ЛІТАК ЗГОРІВ У ПОВІТРІ.

Італійський військовий літак групи „Чітрочеле", пільотований майором Дель Люпо, запалився на висоті 700 м. Пасажирові не вдалося врятувати, пільот Дель Люпо врятувався приладом до спадання.

КРІШНАМУТРІ В БУКАРЕШТІ.

Індійський теозоф Крішнамутрі приїхав до Букарешту. Антисемітські студенти приготовляли демонстрацію, тому він висів на одній стації перед Букарештом. Там його витали представники теозофічних товариств. Опісля Крішнамутрі автом відїхав до Букарешту, де зголосився у короля. Часописи закидають Крішнамутрі, що пропаґує інтернаціоналізм, який рад би знищити націоналізм, а зміст його викладів унятий з тайних жидівських творів. Королева вдова Марія та княжна Ілеана приїхали з Білгороду, щоби бути на викладах.

НАГЛІ СУДИ В ЕСПАНІЇ.

З Мадриду повідомляють, що наглі суди почали урядувати, щоби покарати провідників невдалої революції. Оба республиканські провідники, професори Санчез Роман і Мануель Лазань ставилися добровільно перед ґубернатором Мадриду. „Журналь" повідомляє, що еспанський уряд хоче розвязати старшинську кадру летунських військ, а після строгого перевибору переведе основну реорґанізацію. „Матен" помістив інтервю есп. диктатора ген. Беренґуера. Він сказав, що це неправда начеб він хотів бути диктатором, а головним завданням уряду є нові вибори до парляменту.

ЕСПАНСЬКІ ЛЕТУНИ ІДУТЬ ЗА КОРДОН.

Портуґальський уряд позволив еспанському летунові Франкові та його товаришам виїхати за кордон.

НОВИЙ ВІЦЕКОРОЛЬ ІНДІЇ.

На становище віцекороля Індії іменований льорд Уілінґтен. Йому тепер 64 роки. Уілінґтен був до 1926 р. ген. ґубернатором Канади, а передтим 5 літ ґубернатором Бомбаю і 6 літ ґубернатором Мадрасу. До 1900 р. був парляментарним послом із ліберальної партії.

АРЕШТУВАННЯ ҐАНДІЄВОГО СИНА.

Із Шрату повідомляють, що Ґандієвого сина Рамдеса, який після 6 місячної тюрми вийшов на волю, арештували знову за промову, в якій заохочував до никільцого непослуху.

Ще про характеристичне рішення коломийського окружного суду.

(Замітки правника).

Тому, що широкий загал читачів не знає в чім саме лежить „характеристичність" згаданого рішення, наводимо в оригіналі надворний декрет з 14. III. 1806 (Зб. суд. з 758), на якім його оперто:

Es ist in der Gesetzenge gründet:

1. dass Staatsbeamte ihrer Amtshandlungen wegen bei dem Zivilgerichte niemals belangt werden und 2. dass daher der Zivilrichter sich die Grenzen seiner Gerichtsbarkeit gegenwärtig halten, sohin solche Klagen, welche gegen Staatsbeamte ihrer Amtshandlungen wegen eingebracht werden, sogleich zurückweisen müsse.

Річ у тім, що слово „Staatsbeamte" переклав окружний суд у Коломиї на польське „funkcjonarjusze państwowi", себто на поняття дуже широке, яке обіймає не лиш урядовців, але й державних слуг, якими є в даним випадку поліцаї. Тут слід замітити, що австрійські цивільні закони не вживали ніколи терміну „Beamter" на означення слуги і коли порушено питання, чи урядовець має право позивати державний скарб за заплату належної йому платні й інших службових належитостей перед судом, то тоді появився надворний декрет з 16. VIII. 1841 (Зб. З. х. 555) з поясненням, що всякі спори між державним скарбом з одної і урядовцями та слугами з другої сторони (Beamte und Diener) з титулу взаїмних претенсій, опертих на службових взаєминах, мають бути вирівнувані тільки в адміністраційній дорозі.

Вшанування дир. М. Заячківського.

Дня 19-го грудня, в день св. Миколая, зібралися в салі дирекції „Народньої Торговлі" представники ріжних наших установ, щоби скласти ювилейні та іменинові побажання дир. М. Заячківському. Від імени тридцять кількох делегатів промовляв д-р Кость Левицький, що перейшов подрібно життєпис громадянської діяльности ювилята і пригадав головні моменти його праці. Всю цю працю характеризували завсіди розмах, сміливий почин, велика громадянська чесність і дійсне бажання прислужитися справі, а не заспокоювати свої особисті амбіції.

Організація „Сокола Батька", придбання друкарні для видавництва „Діла", провід у театрі „Бесіди", дирекція „Народньої Торговлі", опіка над укр. еміграцією — на всіх цих становищах М. Заячківський проявив небуденну енергію та розуміння реальних обставин.

Сам ювилят відповідаючи на побажання почав від щирої заяви, що його засоромлює така велика й прилюдна манїфестація. Єдиним секретом його успіхів було те, що він „мав щастя", що обставини працювали за нього. Він вийшов із заможньої рідні і це дало йому змогу ввійти легко між старших і досвідчених людей, які навчили його всього того, що він їм досі завдячує; він мав змогу знайомитися з обставинами й людьми і вибирати відповідних співтоваришів своєї праці.

Ювилятові вручили в день його 60-ліття гарно виконану памятну книгу із підписами представників установ, що витали його, а саме: від Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Центробанку, Народньої Торговлі, Центросоюзу, Краевого Молочарського Союзу, „Дністра", Народньої Гостинниці, Видавничої Спілки „Діло", „Достави", Кооперативи „Український Театр", Т-ва Парцеляційного „Земля", Краевого Т-ва Кредитового, Міщанського Союзу Кредитового, Наукового Т-ва ім. Шевченка, Головного Т-ва „Просвіта", Краевого Т-ва Господарського „Сільський Господар", Земельного Банку Гіпотечного й ін. Крім цього згадані товариства замість почесного дару для ювилята склали більші датки (найменше по 100 зол.) на „Фонд негайної допомоги кооперативам".

Свято закінчилося у приватній хаті дир. М. Заячківського, де між іншим відчитано дуже богато привітів від львівських і провінціональних установ, від численних другів ювилята не тільки з краю, але і зпоза кордонів, як ось з Ню Йорку, Штокгольму, Праги, Відня і т. д. Між відчитаними привітами був і привіт від нашої Редакції.

Кутоκ мови.

Хроніка Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові за рр. 1926—30.

Всупереч прийнятому правописові: „з окрема" яке треба писати разом, як і пишуть у цій хроніці на інших сторінках; „при помочи", „видїлови", „в імени" зам. „при помочі", „видїлові", „в імені"; „що до" в знач. дотично замість щодо; „чим раз" зам. чимраз; „літних", „осінних" зам. літніх, осінніх; „вохкости" зам. вогкости; „сего" зам. цього; незбережені правила милозвучности: „розправах в суді" зам. у суді; „тепер вже" зам. тепер уже; „тажить в висоті" зам. у висоті, і т. д.

Польонізми: „сконстатував" зам. ствердив; „вшанували повстанням з місць" зам. вставши зі своїх місць; „між товариством *а* наступниками" зам. *і*; „Голова відніся до..." зам. звернувся; „перепроваджував купно" зам. переводив; „піднести рентовність господарства" зам. збільшити; „з довгами про котрі головно хоцить" зам з довгами про які йде річ; краще: „з довгами, які маємо тут на увазі, — про які згадуємо"; „належалоб уладити" зам. треба би...; „бо ходить о підписанни контрактів" зам. бо треба підписати; „по вичерпанню звичного порядку" зам. коли денний порядок скінчився; „лишалось не одно до побажання" у значінні: полишалася не одна хиба, недостача; „після обняття управи музею підписаним" не в значінні, що підписаний попілував управу музею, а замість: „коли підписаний почав управляти музеєм", „удав провід".

Вибух вулькану.

Вулькан Мерапі на острові Джаві викидає ляву, що нищить управні поля. Здогадуються, що жертвою вибуху впало вже 90 людей. Жертвою вулькану, що здавалося, вже від 50 літ був вигас, упав німецький вчений д-р Вернер. Він був біля кратеру та мірив температуру нутра.

Конфіската майна сенусів.

Рим. АТЕ. Рада міністрів ухвалила сконфіскувати майно араб. секти сенусів у Киренаїці, за виїмкою релігійних обектів. Сенуси відомі з ворожих виступів проти кольоніяльної італійської влади. Ухвалу пояснюють тим, що сенуси не лише релігійна, а й військово-політична організація.

НОВИНКИ

— **Вийшли на волю.** Дня 16. грудня ц. р. випущено на волю з бережанських арештів студентів краківського університету: Осипа Ставничого і Созонта Качалу, арештованих у Кракові під замітом приналежности до тайних організацій, і Василя Сеницю, учителя з Лагодова. — Дня 17. грудня ц. р. вернув із арештів у Вронках на Познанщині адв. д-р Володимир Бемко, якого були перевезли туди з бережанських арештів. Д-р Волод. Бемко просидів у тюрмі поверх 10 тижнів, а що за ним не могли дошукатися ніякої вини, то його нарешті випущено на волю.

— **Драгоманівське свято-академію у Празі** влаштував Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в середу 17. грудня ц. р. в салі т-ва „Глагол". Свято це получено з настановою нового ректора. Програма була така: 1. Звідомлення з діяльности Інституту за академічний рік 1929/30 дотеперішнього ректора проф. д-ра В. Сімовича. 2. Недуга та смерть М. Драгоманова, інавгур. виклад ректа. проф. д-ра Всеволода Гармашова. 3. Г. Зоммер „Одиссей", баритонове сольо студ. Е. Гакена. 4. А. Дворжак „Думки", тріо на скрипку (п. О. Кисяків), чельо (п. Вечтомов) і форт. (п-а О. Мандичевська). 5. Хв. Якименко „На проводи", мішаний хор до слів М. Старицького, присвячених М. Драгоманову. 6. Гимн. — Хор був під орудою доц. Платоніди Щуровської-Росиневичевої.

— **Грошеві зловживання в магістраті у Бережанах.** Пишуть нам: В магістратській касі в Бережанах від довшого часу дїялися правдиві чуда: гроші зникали як камфора і то грубими тисячами, а злодії, таки самі магістратські урядовці, нічого собі з того не робили, хоч опінія цілого міста була проти них, бо мали за собою сліпе довіря пресеса Вішневського. Та остаточно натягнена струна не видержала і дня 16. грудня ц. р. поліція арештувала головного „опікуна" магістратської каси Зенона Лисаковського, рахмістра каси й рез. капітана польських військ та пресеса пож. сторожі, головного махера всіх шопок у Бережанах і праву руку пресеса Вішневського, котрий на днях з пресесури уступив. Два дальші „спільники" магістратської каси, Ян Резбіш і Ян Бабяк, перший ліквідуючий

у податковому відділі, другий плютоновий пожежної сторожі, на другий день, зробивши обрахунок совісти, самі послушно зголосилися у начальника Іванової хати. Слідство у цій справі ведеться. Ходять слухи, що в касі магістрату бракує около 30.000 зол. Цікаве лише, чи виновники дістануть заслужену кару, чи, як кажуть люди, „вибрешуться". — **Громадянин.**

— **Вкрали гром. касу.** Невідомі злодії вкрали з громадського уряду в Кобиловолоках (пов. Теребовля) залізну касу з 643 зол. 60 сот. Поліція найшла касу закопану у віддалі 200 кроків від гром. уряду. Ведуть слідство.

— **Вистава Союзу артистів пластиків „Артес" у Станиславові.** Дня 14. грудня отворено в будинку Покутського Музею в Станиславові виставу Союзу артистів пластиків „Артес". Участь у виставі взяли мистці: Отто Ган, Людвик Ліле, Юрій Яніш, Ол. Кшивоблоцький, Маргіта Райхівна, Ол. Рімер, Ром. Сельський, Генр. Штренг, Людв. Тирович. На отворенні вистави арт.-маляр Ліле виголосив відчит на тему сучасного малярства. Вистава, що обіймає малярство, графіку й архітектуру, зазнакомила станиславівців з новими напрямками в мистецтві.

— **Присуд у справі львівських комуністів.** Дня 18. грудня Найвищий Суд затвердив присуд львівського суду присяглих на трьох львівських комуністів: Попера, Югенда й тов. Суд присяглих увільнив був одного обвинуваченого, а інших засудили були на рік або півтора року тюрми. Прокуратор зголосив був касацію проти того присуду. Тепер наслідком рішення Найв. Суду той присуд стався правосильний.

— **Зупа українського коліру...** Львівська „Хвиля" з 20. грудня повідомляє: „Один із послів берестейських вязнів, повідомив (у звязку із сойм. інтерпеляцією), який харч діставали вязні від 9. вересня до 9. листопада. Кожен діставав денно чвертку військового хліба (себто пів військової порції). Рано давали напар із зілля без цукру, в 12. год. вполудне водnisту жовто-синю зупу з бараболями, капустою, морквою або бураками. Рідко діставали 1—2 ложки каші, а раз у тиждень мятих барабoль або на-пів сирих бураків. У неділю 50 гр. вивареного мяса. В 6. год. вечором те саме, що в 12. год., та без барабoль або інших додатків. Після 9. листопада діставали жовнірську порцію категорії „Н", т. зв. сичучу. Вона спричинювала біль шлунка. Лікарі заявилися були проти такого харчу, та безуспішно.

— **Будьте осторожні з набоями!** Пишуть нам: Дня 27. листопада в с. Татаринцях на Кременеччині 13-літній хлопець Шумило знайшов у полі гарматний набій, що очевидно залишився ще від світової війни. Шумило хотів його розібрати і в часі маніпуляції набій вибухнув та розірвав нещасного хлопця на кусники; частини його тіла порозкидало на 70—100 метрів, а вибух було чути у промірі 15 кільометрів.

— **В добі роззброєння — невидима торпеда.** Американська маринарка закінчила успішно проби з новою електричною торпедою. Нова торпеда підчас бігу не викидає на поверхню води піни і тому не лишає за собою ніяких слідів. Подібний винахід зробили німці саме перед завішенням зброї у світовій війні. Англійцям, які теж пробували цеї штуки, проби не вдалися.

— **Як діляться кошти фільми.** Знимки до фільми тревають звичайно кілька тижнів. Але тому, що підготовча праця до них, як умова з артистами і т. д. вимагає богато часу, то звичайно щойно після 10-ти або й більше місяців впливають з фільми перші доходи. З інвестованого капіталу беруть найбільшу частину (32 проц.) головні актори. Технічні сили і вироблення діяльогів коштує звичайно 18 проц. Около 20 проц. відпадають на кошти ателіє, 13 проц. на фільмовий негатив і асекураційні премії, 7 проц. на сценарій, тексти пісень і композиції, а 10 проц. на рекляму й інші видатки.

— **Хор донських козаків в Америці** під управою дирігента Сергія Жарова виступив 17. ц. м. зі святочним (останнім) концертом в салі метрополітанської опери в Ню Йорку. Саля була вщерть заповнена. Хор дав в Америці 98 концертів, які перейшли всюди з величезним успіхом. Тепер находиться хор в дорозі до Европи

і вже 5. січня виступить у Відні у великій салі Концертгавз-у. У своїм репертуарі хор має й українські пісні.

— **Банкирі в тюрмі.** 178 парижських банкирів є обвинувачених за зловживання; 35 із них сидять у тюрмі.

— **Д'Ануншіо хорий.** Відомий італійський письменник Д'Ануншіо важко захорів. Його перевезли до санаторії і мають оперувати.

— **Число безробітних у Від-і** виносило в першій половині грудня ц. р. 95.408.

— **Фільма про Марію Орську.** Славний психолог Томан написав сценарій для фільми, якої темою є трагедія відомої драматичної артистки Марії Орської. Свого часу пробував Томан лікувати артистку, що була морфіністкою, сугестією, але спроба йому не вдалася. Реалізаторам фільми дозволено робити знимки в берлінських клініках про страшні наслідки вживання заморочуючих отруй. — Головну ролю в фільмі гратиме знана артистка Грета Мосгайм.

— **Проти Різдва.** З Москви повідомляють, що більшовицька влада почала офіціяльно кампанію проти різдвяних звичаїв. Кермує тією акцією видіял мистецтва при комісаріяті освіти. В театрах, цирках, кінах і т. п. організують вистави, що зогиджуватимуть Різдво Христове. По селах увихаються т. зв. „бригади культури", що уладжують атеїстичні представлення. По містах на Святий Вечір і першого дня свят будуть карнавалові імпрези, що осмішують релігію. Строго заборонено купувати ялинки та ялинкові прикраси. Лише дипльоматичні представництва в Москві можуть мати ялинки.

— **Нема сатири, нема сміху...** В більшовицькій пресі йде дискусія над тим, чому в більшовицькій літературі та мистецтві нема зовсім сатири. Один з управителів союзу більшовицьких артистів Блюм сказав, що сатира все є опозиційна до уряду та володіючої кляси. Тому то в СРСР, де володіючою клясою є пролетаріят, не повинно бути сатири та сміху. Сатира нищить володіючий фактичний стан, а в більшовицьких умовинах може бути небезпечним знаряддям контрреволюціонерів. „Красная Газета" зазначує, що сатира в театральнім мистецтві осмішує більшовицький устрій, а сміх з більшовицьких порядків прибирає часто форми небезпечної критики.

— **Подяка.** Отсим складаю щиру подяку Вп. д-рові В. Електоровичеві, адв. в Чорткові, за безінтересовну опіку і многократну інтервенцію в часі мого побуту в тюрмі в Тернополі та доведення до звільнення мене без кавції. — **Б. сен. Микола Кузьмин.**

— **Особисті вісти.** Дня 13. грудня ц. р. відбулася у грацькому університеті промоція канд. фільос. Володимира Маріяна Р[illegible]ського зі Львова на доктора хемії.

З судової сал .

Грабунковий напад на листоноша в м. Ягольниці перед чортківським судом.

Дня 13. і 14. грудня 1930 р. перед судом присяглих окружного суду в Чорткові до ч. спр. II К. 1594/30 відбулась розправа проти сторожа польського „Сокола" в м. Ягольниці Людвіка Васильковського (поляка) за злочин дуже сміливого грабунку, доконаного дня 8. жовтня 1930 в м. Ягольниці в білий день, таки в льокалі місцевого польського „Сокола", на особі Казимира Сквірчинського, листоноша з Улашковець, котрий ніс почту з Ягольниці до Улашковець. В торбі, яку він ніс, крім звичайних листів, було ще 10 поручених листів, один американський і один лист з квотою 35 ам. дол. Переходячи коло дому „Сокола" в Ягольниці ок. години 8.30 рано, почув він крик „Гальо, почекай", а обернувшись, побачив незнаного собі чоловіка (яким був обвинувачений), котрий просив його, щоби взяв для рімо'кат, пароха з Улашковець кс. Островського книжки. В той спосіб заманив його до салі „Сокола", де був сам один і нібито пакував книжки. А коли листоноша, поклавши торбу на вікно, почав писати посвідку відбору книжок, він нечайно вдарив його чимсь по голові. На щастя якось так легко, що побитий мав силу зловити напасника за руки та по якімсь часі взаїмної шарпанини вискочив на вікно, вибив кілька шиб, викликуючи на поміч людей і поліцію, котра Васильковського арештувала. Сам обвинувачений, переляканий, що задуманий ним напад не вдався, напився етеру, якого члени амат. гуртка уживали до характеристики, удаючи в дуже незручний спосіб, що на нього напав листоноша і хотів його отруїти.

При розправі обвинувачений боронився тим, що його хтось (не хотів сказати, хто) намовив вбити листоноша, без наміченого грабунку. Та присяглі судді не повірили тій змінчивій і нічим неоправданій обороні Васильковського і 10 голосами признали його винним злочину грабунку, після того трибунал засудив його лише на півтора року тяжкої вязниці з огляду на лагідячі обставини і відсутність школи.

Розправі проводив судця О. С. Єлнак, обвинувачував прокуратор Жатковський, боронив з уряду адв. д-р Юрчинський.

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: „НОВА ПОДРУЖА УМОВА", комедія на 3 дії Б. Шова.

Шов про подружжя. Діяльогована дискусія на 100 сторінок, з якої театральний режісер зробив 3 дії, розділивши її дотепно та розумно в двох найбільше напружених моментах завісою, щоби авдиторія мала час до надуми. Один із критиків Шова (здається Честертон) сказав, що Шов пише пєси на те, щоби міг їх попередити передмовою. Довга передм. до „Нової подружої умови" є окремим твором, що не нарушує нічим самостійности пєси.

Маємо цілу низку проблем зроджених своєрідними умовинами англійського життя і стільки-же типів не завсіди зрозумілих для глядача, що не знає цих умовин. Шов 22 літ тому вкладаючи неодин сміливий погляд в уста епископа випередив нинішні виступи одного із найвизначніших представників англіканської церкви Дін Інджа, що з біблією в руках доказує можливість і доцільність по[...]жих звязків на означений речинець.

Англія є країною сильно закоріненої традиції, сильно розвиненого духа поступу та ... чудаків, що між цими трома бігунами находять змогу заспокоювати ріжні потреби своєї індивідуальности, до примх включно. Слухаючи ріжних представників цієї суспільности зі сцени — починає нам гуліти в голові. Адже кожний із них докидає своє зерно до загальної правди, яка не є легкою справою і хто зна, чи є доступною комунебудь на перехресних лініях еволюцій і революцій, які невпинно зміняють її обличча.

Подружжа стає щораз тяжшою справою. Англіканський епископ, що дав стільки шлюбів, каже: „Цікаво, хто виступить нині проти подружжа. А до нього мусить прийти одного дня. Я теж оженився колись, заки подумав про це... А навіть якби й подумав, то я кохав Алісу за сильно, щоби бачити ріжні трудноші на дорозі. Але повірте, що скільки разів я глядів на свої чотири доньки, як одна за одною виходила цими дверми в своїм шлюбнім білім серпанку, я завсіди дивувався, чи вони йшли би до шлюбу так спокійно, якби знали, що роблять... Всякий поступ означає боротьбу із суспільністю. Нехай небеса охоронять мою доньку від того, щоби вона не стала одною із його оборонців!".

При всій своєрідности подружої проблеми в Англії всі її відтінки схоплені геніяльним драматургом натякають нам на всі пекучі явища, які бачимо довкола себе. Після такої пєси можна в тій-же театральній салі зібрати дискусійне віче в справі реформи подружжа і закінчити його кулачним боєм.

Пєса виставлена та вирежісерована так, що могла би йти в перших льондонських театрах. Важко було би для 12 першорядних артистів підібрати ріжні компліменти та справедливо їх розділити. *м. р.*

З кіна.

Кіно „Лев": „Острів пропавших кораблів" і „Небезпечний флірт".

Перша фільма — сильна своїм реалізмом і денними в'змінами нераз уже використаного сюжету. З одного боку маєте ремінісценції з „Антлянтику", а з другого із Джека Льондона „Морський вовк". А проте штучний суходіл відрізаний від світа, що зібрав розбиті останки кораблів і людей впливає на уяву. Дуже добре заінсценізовані трагічні моменти героїв, що шукають виходу із ріжних загроз смерти та особистих, наскрізь інтимних взаємин.

Друга фільма на тему: „Приборкана Гоструха". Гоструха — молода кокетлива симпатична дівчина, що прагне романтичних пригод. Герой фільми (та „Її") 100-процентовий американець, що дає собі раду із пустарами та ковбоями. Щоби доказати його енергію автори фільми таки трохи за брутально грають по наших нервах. *м. р.*

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА (*Розвязання читальні у Збоїсках.*) Дня 18. м. м. розпорядком воєвідства розвязано місцеву читальню „Просвіти". Мотив того рішення між іншим і той, що члени читальні підложили самі бомбу під читальняний будинок та що при ревізії в голови читальні найдено нібито військовий вибуховий матеріял. Читальня у нас розвивалась дуже гарно і мала за собою богату, 25-літню діяльність та була твердинею проти польонізаційного походу міста Львова на наше село. На жаль, знайшлося і в нас кілька одиниць, які на чолі з Кост. Ґерчуком, нач. громади, вдоволені з замкнення читальні, бо думають, що в цей спосіб дістануть у свої руки домівку і майно Т-ва, щоб ними покористуватися в невідомих ближче цілях. При кінці замітимо, що після розвязання читалень „Просвіти" на Знесінні і в Голоску Вел. прийшла отсе черга і на Збоїска. Таким чином населення, позбавлене своїх читалень на периферіях Львова, буде замість користати з освіти й культури — заглядати до шинків ще більше, ніж це було досі.

БЕРЕЖАНЩИНА (*Свято „Просвіти" в Плаучі Великій.*) Заходом читальні „Просвіти" ім. Т. Шевченка у Плаучі Великій відбулося дня 15. XII. ц. р. свято „Просвіти", котре складалося з двох частей. В програму першої частини входили: співана Служба Божа й панахида, котрі відправив голова читальні о. декан В. Престашевський. Опісля слідувала друга частина свята, святочна академія, яка відбулася в читальняній домівці. До численно зібраних читальників, молодших громадян і громадянок, членів читальні, виголосив сотрудник о. М. Юхнович дловший реферат „Про значіння, розвиток і діяльність Матірнього Товариства „Просвіта" у Львові", по котрім візвав присутніх до датків на „дар Просвіти". Зібрано дотиновать золотих, які переслано на призначену ціль. По рефераті слідувало ще кілька точок хорових, що їх гарно відспівав, як і Службу Божу, читальняний хор під проводом д. Д. Палажія. Свято закінчено гимном „Боже Великий", після якого члени читальні підвечеві на дусі розходилися з вдоволенням. *Учасник свята.*

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ЛЕВ МАРКОВИЧ.

Ще так недавно замовкли похоронні дзвони по бл. п. Михайлові Черкавському, як уже з Волині наспіла сумна вістка про несподівану смерть знову одного з активних діячів українського національного відродження на Волині, Льва Марковича, бувшого сенатора у варшавському сенаті. Упокоївся він в Острозі на Волині 6. грудня ц. р.

Народився бл. п. Лев Маркович в Оргієві на Бессарабщині 28. лютого 1881 р. і походив зі старої козацької родини, котрої неодно покоління служило вірно Україні. З історії України відомі: лубенський полковник Андрій Маркович і генеральний підскарбій Яків Маркович, що залишив після себе записки про події від року 1716 по 1767. Батько бл. п. Льва — Дмитро Маркович був відомим українським письменником, політичним і громадським діячем. На Волині він був піонером кооперації, заснувавши першу на Волині кооперативну молчарню в с. Михалківцях; був сенатором і міністром справедливости Української Нар. Республики. Не дивно, що він старався виховати свого сина в національному дусі.

По скінченні гимназії і відбутті військової служби Лев Маркович осів у своєму родинному маєтку у Михалківцях, острізького повіту і віддався сільському господарству. З його ініціятиви в 1917 р. в Острозі засновано Товариство „Просвіта", де Маркович був протягом довгих літ головою, а також за свої заслуги над піднесенням національної свідомости серед українського населення Остріжчини був обраний почесним членом „Просвіти". Особливо в часі революції Маркович розвивав широку громадську діяльність, будучи першим багатьох українських інституцій.

Місцеве населення відповідно оцінило його діяльність і в 1922 р. вибрало його сенатором. Після розвязання сенату від року 1927 Маркович живе осілістю на селі і цілковито віддається кооперативній діяльности, працюючи при заснуванні кооперативних молочарень і будучи директором Українського Кооперативного Банку в Острозі. Невмолима смерть позбавила Волинь одного з і так нечисленних працьовників. Поховано Марковича в Острозі.

Так сходять у могилу один по одному укр. сенатори-члени першої Української Парляментарної Репрезентації в польському парляменті: Олександер Карпінський, Михайло Черкавський і Лев Маркович. Відійшли від нас несподівано, в самому розквіті свого життя, повні ще сил, енергії і бажання служити свому рідному народові.

В. К.

——o——

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

ХРОНІКА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ ЗА РОКИ 1926—1930. Ч. 69—70. Львів 1930. Стор. 135, вел. 8°. Зміст: 1) Загальні збори. 2) Бібліотека. 3) Інституції, що стояли в обміні. 4) Музей НТШ. (відділ матеріяльної культури, відділ природописний, Бактеріольогічний Інститут). 5) Діяльність Виділу. 6) Діяльність секцій і комісій. 7) Склад секцій і комісій. 8) Спис видань НТШ в рр. 1926—30. 9) Спис видань книгарні НТШ в рр. 1926—30. 10) Адміністрація Т-ва. 11) Члени Т-ва: а) почесні, б) дійсні, основателі і звичайні. 12) Некрольоги.

DER PROZES TUKA. Nach den Originalprotokollen zusammengestellt von **J. U. Dr. Josef Smida**, Redakteur. Bratislava 1930. Стор. 80, 8°.

APPLICATION OF THE UKRAINIAN REPUBLIC FOR ADMISION TO THE LEAGUE OF NATIONS. Avec la preface de Roman Smal Stotski, Ancien ministre d' Ukraine a Berlin. Association ukrainienne pour la Societe des Nations. Siege á L'etranger: Paris (5) 42, Rue Denfert Rochereau. (Видано по французьки і по англійськи). Стор. 25+V.

ЖУРНАЛИ.

MIESIĘCZNIK ŻYDOWSKI. Rok I., zeszyt I Grudzień 1930. Wydawnictwo „Menora", Warszawa, Rymarska 8.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 20. XII. н. р. масло пріма експортове солене 5·30 зол., масло пріма бльокове несолене 5·30 зол., літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 11·20 зол.

——o——

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 23. грудня — театр нечинний.

Середа, 24. грудня, театр нечинний.

Четвер, 25. грудня, „Ніч св. Севастіяна", оперетка Бенацького (премієра).

Пятниця, 26. грудня, год. 3 попол. „Кордіян", год. 7·30 вечором „Фіялка з Монмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 23 грудня, год. 7·30 веч. „Новий подружий договір".

Середа, 24. грудня, театр нечинний.

Четвер, 25. грудня, год. 7·30 вечором „Новий подружий договір".

Пятниця, 26 грудня, год. 3·30 „Корневільські дзвони", год. 7·30 вечором „Доротея Ангерман".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 23 грудня, год. 7·30 веч. „Скандал у Савої".

Середа, 24. грудня, театр нечинний.

Четвер, 25 грудня, година 7·30 веч. „Скандал у Савої".

Пятниця, 26. грудня, год. 3·30 попол. „Перша пані Сельбі", год. 7·30 вечором „Перфуми моєї жінки".

Кіна.

АПОЛЬО: „Веселі жіночки" і „Послюбна подорож" (Біллі Дов).

ЛЕВ: Звукова комедія: „Небезпечний флірт". Острів пропавших кораблів.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „З Бирдом до Полудневого бігуна". „Три приятелі".

ОАЗА: „Князі на засланні". Симфонічна і балалайкова оркестра та російський хор.

ПАН: „Дівчина з Каіро".

[illegible]: Звукова фільма: „Трагедія влюблених" (Лінна Гейд, Шлєтов).

ПАСАЖ: „Піф і Раф як стрільці. Амер. комедія та звук. додаток.

ПРОМІНЬ: „Вічне кохання", „Мертвий крик".

ФАТАМОРГАНА: Я хочу на полотно (Чаплін).

ХИМЕРА: „Біда княгиня". (Поля Негрі).

СТИЛЕВЕ: „Рудоволоса" (Клара Бов) та „Остання каравана" (Джек Гольт).

УТІХА: „На захід від Занзібару (Льон Чаней) Людина, що крутить (Бастер Кітон).

Програма радіо.

Вівторок 23. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт присв. Вагнерові, 19·30 „Люція з Ламермуру", оп. Доніцетія. **Будапешт** (550,5) 19·30 „Низини", оп. Д' Альбера. **Берлін** (419) 19·30 „Тріє парі" авдиція, 21·10 Концерт. **Гільверсум** (1875) 20·40 „Кавалерія Рустікана". **Льондон** (261,3) 13.00 Балади, 21.30 „Ди лов рейс" песа Стенлея Люпіно. **Гельсінгфорс** (221,4) 19.03 Концерт. 20.20 Авдиція Еви Котіляйнен. **Липськ** (253,4) 16.30 Концерт, 21.40 Коляди сучасних композиторів, 24.00 Легка музика. **Копенгаген** (281) 20.00 Пісні і рецитації, 21.05 Хор, 22.05 Популярна данська музика. **Харків** (426) 20.00 Концерт із радіотеатр. **Стокгольм** (435,8) 22.10 Програма солістів, 22.30 Верді „Смиковий квартет". **Рим** (441,2) 17.00 Оперова музика. **Осльо** (493,4) 20.00 Концерт, 22.05 Норвеські, шведські та данські пісні., Карен Еснерсен. **Мілано** (500,8) 21.00 Кам. музика. **Відень** (516,3) 12.00 Гайгерова капеля, 20.25 Віденський вечір. **Рига** (524,5) 21.30 Спів. Марінакерс. **Мінхен** (532,9) 16.25 Пянісіка Ірма Лацльо, 22.00 Органи. **Ленінград** (1000) 14.50 Грам. плити, 16.00 Французька музика, 18.40 Концерт. **Москва** (1481) 12.00, 15.00 Концерт, 18.00 Транс. з опери, Літер. авдиція. **Кенігсвустергавзен** (1634) 14.15 Діточий театр, 20.30 Музика з гот. „Адльон", 21.10 Симфонія III. д-моль Брукнера. **Париж** (1724,1) 13.30, 16.45 і 19.30 Грам. концерти, 21.00 Фестіваль Одран.

Середа 24. грудня 1930 р

Варшава (1411,7) 17.00 Діточа авдиція, 22.00 Різдв. авдиція для самітників. **Льондон** (261,3) 16.30 Симф. концерт. **Лянгенберг** (472,4) „Подорож Ісусика по землі" фант. опера Кнайпа. **Мілано** (500,8) 21.00 Транс. опери з „Аля Скаля". **Прага** (486,2) 22.25 Місса Пастораліс. **Париж** (1724,1) 22.30 Нежільда, різдв. казка, 23.45 „Різдв. ораторія". **Копенгаген** (281) 18.00 Данські коляди 20.00 Ялинковий концерт. **Льондон** (356,3) 13.00 Органи, 19.40 Легкий концерт із Нюкастл. 21.00 „Червона шапочка" Льонгстафа, 23.00 Танкова музика з Гросвенор Гавз. **Берлін** (419) 14.30 Концерт капелі Штайнера, 16.00 Рел. концерт із Магдебурської катедри. **Харків** (426) 16.00 Концерт, 20.00 Попул. музика. **Стокгольм** (435,8) 17.00 Богослуження з Гетеборгу, 18.30 Танці біля ялинки, 20.00 Ялинкова програма (хор і солісти). **Рим** (441,2) 20.55 Концерт. **Відень** (516,3) 20.05 „Мир на землі" хор. від. хлопців, 21.40 Концерт кап. Гангльбергер. **Мінхен** (532,9) 18.45 Домашня музика, 23.00 Дзвони. **Будапешт** (555) 17.30 Концерт хору й орх. королівської опери. **Ленінград** (1000) 16.00 Етногр. концерт, 18.40 Концерт Шопена. **Москва** (1481) 15.00 Концерт, 18.00 Концерт Чайковського, 18.30 Концерт для села, 20.00 Літ. авдиція.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу" зложили ВП: О. Левицька і Спілка — Львів 100 зол., з нагоди ювилею і іменин дир. Миколи Зачеківського, дир. „Народньої Торговлі" в 100 зол. як дар на ялинку; ученниці II. кл. гімназії СС. Василіянок — Львів 10 зол. з нагоди іменин проф. Миколи Ластовецького. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.**

Подяка.

Потерпівші внаслідок останніх відомих подій отсим складають щиро-сердечну подяку Іх Ексцеленції Кир Андрею за приют і щиру опіку над ними в найприкрішім положенню, коли ім внаслідок ран грозила поважна небезпека, як гангрена й інші внутрішні недуги. І коли майже кожному з нас грозила неминуча смерть, тоді пригорнула нас Іх Добродійна Батьківська рука і подала нам захист і поміч. За ці неоцінені, ніколи незабуті добродійства будемо засилати наші щиро-горячі молитви перед Престіл Всевишнього, щоби дарив нашого Владику Своїми ласками і кріпив у здоровлю на многі літа.

Дякуємо рівнож з глибини душі примареві д-рові Бурачинському, д-рові Ковальцеві і Вп. п-і Войтович за переведену вмілу операцію, за добру лікарську опіку та ліки. Преосвященному еп. Будці, С. Са. П. Д. М. Марті, Адріяні і Методії дякуємо щиро за опіку й розраду в часі нашого побуту у шпиталику. Приносимо також нашу подяку Хв. Ред. „Діла", „Свободи", „Н. Часу" і „Нар. Справи" за ласкаве доставлювання нам своїх часописів. Вп. п. Тишинській Евст., Конрадіяній М., Косівній Софії і тов. дякуємо за доставлювання нам книжок та за відвідини. Вкінці Всім невідомим Жертводавцям складаємо щире українське „Спасибіг".

Львів, дня 20. грудня 1930.

За потерпівших:

Артимів Гриць. **Пилип Танчин.**

Ширіть наш часопис!

Подяка.

Рідня бл. п. Покійного Бронислава Заремби, адміністратора маєтности „Наукового Т-ва ім. Шевченка" в Беледуї складає подяку всім, що взяли участь у сумнім похороннім обряді дня 6 грудня. Передовсім складає щиру подяку Вп. Д-ру К. Студинському за щиру опіку Покійним підчас його побуту на клініці у Львові, а відтак за заходи при ексгумації тіла та перевезення його до Беледуї. Дякуємо також усім Вп. п. Виділовим з Т-ва ім. Шевченка у Львові, що зрозуміли наше положення і оцінили працю Покійного. Дякуємо Вп. Д-ру І Брикові та його дружині, які завсіди виявляли щирі почування для нашого Мужа і Батька. Дякуємо Всеч. о. Совітникові Процеві за надгробну прощу, а о. Піковi, о. Самоделичеві, о. Федцькому і о. Сасові за участь в похороні. Дякуємо також господарям з Беледуї п. М. Гавришюкові і п. М. Шлемкові за гарну надгробну промову. Дякуємо Виділові чит. „Просвіти" і аматорс. Гуртові і всім громадянам з Беледуї за численну участь і зложення вінків на гробі.

Беледуя 17. XII. 1930. 1129

Жінка, доньки, зять і внучка.

Подяка.

Отсим складаю щиру подяку Вп. Паням, які опікувалися мною підчас мого побуту в станиславівській тюрмі. — Причім не щадили своїх сил і здоровля, наражувалися на всякі неприємности з боку функціонарів та вистоювали годинами під тюрмою, щоби прийти з харчами для вязнів. — Заразом щире спасибі Вп. Меценасові Навроцькому і Д-ру Шлапакові, які відвідували мене в тюрмі та допильнували докінчення слідства.

Делятин, дня 17. грудня 1930.

1130 **Франц Котьолковський.**

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.